

УДК 340.132.85

ПРИНЦИП ЗАКОННОСТІ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Панова Н.С.

*Економіко-правовий факультет Національного університету «Одеська юридична академія»
у м. Сімферополі, Сімферополь, Україна*

Аналізуються основні проблеми формування адміністративно-правових засад забезпечення принципу законності у сфері державного управління як важливого елементу розвитку державного управління в сучасній Україні. Надаються пропозиції щодо вдосконалення системи чинного законодавства в частині нормативно-правового забезпечення розвитку державного управління на сучасному етапі.

Ключові слова: адміністративне право, адміністративна реформа, адміністративно-правові відносини, виконавча влада, державне управління, законність.

Розвиток державного управління та адміністративно-правового впливу на нього включає в себе одразу ж декілька напрямів. Зокрема можна говорити про нормативне забезпечення розвитку системи органів виконавчої влади, інституту державної служби тощо. Дійсно, сучасний розвиток управлінських відносин в Україні з точки зору виконання органами державного управління своїх виконавчо-розпорядчих функцій ставить і перед наукою адміністративного права і перед адміністративним правом в цілому низку проблем, пов'язаних із забезпеченням базових принципів організації та функціонування системи державного управління, які закріплено в Конституції України. Звісно, виходячи зі змісту тих відносин, що відносяться до предмета адміністративного права, ми повинні говорити про декілька груп однорідних суспільних відносин, котрі, за словами В. Авер'янова, складаються: а) у ході державного управління сферами економіки, соціально-культурної та адміністративно-політичної діяльності, а також у ході реалізації повноважень виконавчої влади, делегованих державою органам місцевого самоврядування, громадським організаціям та деяким іншим недержавним інституціям; б) у ході багатоманітної діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення реалізації та захисту в адміністративному порядку прав громадян і юридичних осіб; в) у ході надання громадянам і юридичним особам різноманітних адміністративних послуг; г) у ході застосування заходів адміністративного примусу, включаючи адміністративну відповідальність щодо фізичних і юридичних осіб; ґ) у зв'язку з реалізацією юрисдикції адміністративних судів і поновленням порушених прав громадян; д) у ході внутрішньої організаційної діяльності апаратів усіх державних органів, адміністрацій державних підприємств, установ й організацій; е) у

зв'язку з проходженням державної служби або служби в органах місцевого самоврядування [1; 319].

Втім, на нашу думку, якщо ми розглядатимемо процес розвитку системи державної влади в аспекті постання України як правової, соціальної та демократичної держави, ми з необхідністю маємо погодитись з тезою, що відносини державного управління складають одну з основних сфер, яка потребує докорінних змін. Причому, якщо ми аналізуватимемо ці процеси саме в аспекті науки адміністративного права, то тоді стають очевидними й ті зміни, які ми об'єктивно спостерігаємо, а саме – поступову відмову від жорсткої прив'язки адміністративного права виключно до процесів управління, коли під ним мається на увазі владно-організуючий вплив на суспільні відносини.

У результаті цього в загальному масиві досліджень в галузі адміністративного права набуває особливої актуальності проблематика, що пов'язана з аналізом процесів розвитку системи регулювання відносин державного управління. Звісно, що як таке питання регулювання відносин державного управління є зашироким. Тому зараз ми пропонуємо звернутись до такої важливої складової даної теми як забезпечення принципу законності в регулюванні відносин державного управління. Така постановка питання не є випадковою. На наше переконання, однією з найважливіших задач, які стоять перед сучасною Україною в ході реалізації адміністративної реформи, є забезпечення законності в системі державного управління. В цьому сенсі, як цілком справедливо зазначає М. Солодаренко, законність – це одночасно і умова і критерій ефективності розвитку та реформування державного управління [2; 331]. Свої аргументи на користь цього положення пропонує і В. Чиркін, який доводить, що в умовах політичних та економічних транзитів питання забезпечення законності в сфері державного управління починають відігравати значно більшу роль, ніж у звичайних умовах стабільного політико-правового та соціально-економічного розвитку [3; 15]. До речі, в такому ж контексті це питання ще раніше піднімала О. Андрійко, яка в ході змістовного аналізу процесів розвитку виконавчої влади, переконливо продемонструвала, що породжена неефективністю мір щодо забезпечення законності в державному управлінні слабкість виконавчої влади несе всій державі в цілому серйозну загрозу [4; 30]. Причому ця загроза актуалізується практично у всіх без винятку сферах державного управління.

Водночас зазначена проблема, на нашу думку, має й ознаки практичної актуальності. Справді, процес державного управління стосується життя кожного без винятку громадянина. Більше того, доволі часто причиною численних порушень прав людини в Україні, різноманітних економічних, соціальних та інших негараздів є ніщо інше як порушення тих базових засад і принципів, які конституційно закладаються в основу регулювання відносин державного управління. У результаті цього спостерігаються численні порушення як в діяльності органів державної влади загалом, так і окремих посадових осіб. Одним з таких фундаментальних конституційних принципів, як було вказано вище, є принцип законності.

Саме тому, зважаючи на актуальність подібного дослідження, а також на його пряме відношення до розглядуваної нами теми, ми пропонуємо пильніше проаналізувати адміністративно-правові проблеми забезпечення принципу законності в регулюванні відносин державного управління. Для цього необхідно послідовно розв'язати такі завдання: а) розкрити загальний теоретичний зміст принципу закон-

ності в сфері державного управління; б) проаналізувати процес регулювання відносин державного управління з точки зору забезпечення принципу законності; в) окреслити основні проблеми, що постали сьогодні в Україні в контексті забезпечення законності в регулюванні відносин державного управління та намітити шляхи їх вирішення.

Відомо, що поняття законності в сучасній правовій науці тлумачиться одразу ж в декількох значеннях, серед яких прийнято виділяти: а) законність як метод; б) законність як принцип; в) законність як режим, завдяки якому забезпечується загальнообов'язковість юридичних норм в суспільстві та державі. Тому, характеризуючи теоретичний і практичний зміст цього терміна Ю. Шемшученко пише, що законність – це фундаментальна юридична категорія і одночасно комплексне юридично-правове явище, що відображає правовий характер організації суспільного життя, органічний зв'язок права і влади, права і держави [5; 498]. Водночас, як відмічає відомий російський адміністративіст Д. Бахрах, законність – це також обов'язкова наявність достатньої кількості юридичних норм високої якості поєднана з їх суворим дотриманням усіма без винятку суб'єктами права, і в першу чергу органами виконавчої влади [6; 601]. Так само на ролі принципу законності в процесі функціонування виконавчої влади наголошує А. Коваленко [7; 39].

Зрозуміло, що як така законність відіграє одну з ключових ролей в функціонуванні всієї держави і суспільства в цілому [8; 215]. Однак багато з дослідників наголошують на тому, що в сфері державного управління та адміністративно-правових відносин принцип законності, по суті, набуває визначальної ролі. Зокрема, М. Баглай та В. Туманов, описують законність як процес суворого додержання Конституції та законів, а також інших правових актів усіма органами державної влади, місцевого самоврядування, посадовими особами і громадянами [9; 143]. Саме це на думку згаданих дослідників дозволяє функціонувати системі державного управління, здійснювати цілеспрямований вплив на суспільні відносини, надавати управлінські послуги (адже, далеко не все предметне поле науки адміністративного права вичерпується відносинами управління) тощо. Водночас завдяки реалізації принципу законності налагоджується не лише система вертикального чи адміністративного впливу на суспільство та суспільні відносини з боку органів державної влади, а й формується складна мережа реординаційних зв'язків (на їх значущості наголошує В. Авер'янов [10; 296]), оскільки принцип законності розповсюджується не тільки на тих, для кого приймаються різноманітні нормативно-правові акти, а й на тих, хто їх приймає [11; 118]. У цьому сенсі, говорячи про адміністративно-правові проблеми забезпечення законності в регулюванні відносин державного управління, ми завжди повинні чітко пам'ятати про два аспекти цієї важливої теми. Адже загальним предметом правового регулювання державного управління є суспільні відносини, які формуються в сфері організації і діяльності органів державної влади [12; 63], які, в свою чергу, стосуються як функціонування самих органів державної влади (в цьому плані надзвичайної ваги набувають правова регламентація та нормативне забезпечення організації й діяльності органів державної влади й окремих посадових осіб), так і того, в який спосіб і завдяки яким правовим механізмам ці органи державної влади впливають на суспільство та окремих громадян.

Фактично цієї ж думки дотримуються і провідні вітчизняні вчені. Так, наприклад, В. Погорілко писав, що зміст законності полягає у чіткому і всебічному визна-

ченні статусу органів державної влади і посадових осіб, в наявності міцних конституційних основ їхньої організації і діяльності [13; 16], що є основою як функціонування держави загалом, так і реалізації нею функції державного управління. До речі, цікаву спробу розглянути функціонування державної влади та її органів через призму поняття “державне управління” робить А. Волощук [14; 300-308]. Серед західних дослідників у цьому контексті не можна обійти увагою позицію відомого французького фахівця у галузі адміністративного права Г. Бребана, який, висвітлюючи специфіку забезпечення законності в сфері державного управління, наголошував, що цей принцип включає в себе принаймні два важливі моменти, жоден з яких не може залишатись поза увагою. Це, з одного боку, діяльність органів виконавчої влади відповідно до закону, а, з другого – забезпечення його неухильного виконання [15; 171]. Погоджуючись з наведеною тезою Г. Бребана, Г. Атаманчук додає до цих двох властивостей законності в сфері державного управління ще одну надзвичайно важливу з нашої точки зору вимогу. Зокрема він зауважує, що помилково вважати, буцімто дотримання принципу законності є своєрідною самоціллю для виконавчої влади. Насправді, законність у сфері виконавчої влади є запорукою раціональності державного управління як такого, оскільки якщо окремі органи управління не виконують приписи законів, а також не забезпечують їх реалізацію, то тоді сам термін “система державного управління” просто втрачає свій сенс [16; 120].

Втім, якщо ми спробуємо відійти від загального розуміння поняття “законність” та висвітлити специфіку принципу законності в сфері регулювання відносин державного управління (про правомірність схожого методологічного кроку прямо пише В. Колпаков [17; 659]), то тоді ми можемо вказати, що вона ґрунтується на таких засадах: а) загальнообов’язковість законів для усіх органів державного управління та інших суб’єктів, що вступають у відносини державного управління; б) єдність у тлумаченні законів усіма суб’єктами відносин державного управління; в) неприпустимість протиставлення законності та доцільності в регулюванні відносин державного управління.

Тобто в процесі функціонування органів державної влади і насамперед її виконавчої гілки, оскільки у вузькому значенні державне управління характеризується як “самостійний вид державної діяльності, що має організуючий, виконавчо-розпорядчий, підзаконний характер, особливої групи державних органів (посадових осіб) щодо практичної реалізації функцій та завдань держави в процесі повсякденного і безпосереднього керівництва економічним, соціально-культурним та адміністративно-політичним будівництвом” [18; 261], законність проявляється в тому, що всі рішення, які приймаються органами управління повинні відповідати чинному законодавству та встановленим законом процедурам і формам, не виходити за межі компетенції цього органу, і не суперечити загальним конституційним принципам, які формують основи функціонування правової системи України. Нині, вживаючи поняття “правова система”, ми маємо на увазі “правову організацію суспільства... сукупність внутрішньо узгоджених і взаємопов’язаних юридичних засобів, за допомогою яких держава справляє нормативний вплив на суспільні відносини” [19; 75].

Власне, вже з щойно наведеного визначення специфіки забезпечення принципу законності в сфері регулювання відносин державного управління можна вказати на одну з головних проблем, що постали в Україні на сьогодні. Дійсно, незалежно

від того, про яку саме сферу державного управління йде мова, ми маємо погодитись з тезою, що в процесі адміністративно-правового регулювання відносин державного управління першочерговим завданням є чітке встановлення компетенції та наділення органів державної влади та їх посадових осіб державно-владними повноваженнями. В цьому сенсі обов'язковою умовою вжитку такого поняття як "законність" є факт існування самих законів, оскільки за умови виникнення правового вакууму, ми не тільки не можемо говорити про чітке визначення правового статусу тих чи інших органів у системі виконавчої влади, але й взагалі стає неможливим вживати таке словосполучення як "відповідність дій органу влади закону". Звісно, значним кроком у напрямі забезпечення законності і формування законодавчої бази функціонування цілісної та відповідальної адміністративної системи стало прийняття Закону України від 7 жовтня 2010 року "Про Кабінет Міністрів України" [20], Закону України від 17 березня 2011 року "Про центральні органи виконавчої влади" [21]. Втім, прийняття вказаних законів не розв'язало всіх існуючих проблем у сфері забезпечення законності в регулюванні відносин державного управління.

Таким чином, наголошуючи на значенні забезпечення принципу законності в регулюванні відносин державного управління, перше на що необхідно звернути увагу з точки зору адміністративного права є чітка законодавча регламентація форм і способів самої адміністративної діяльності, оскільки за умов правової невизначеності, недосконалості законодавчої бази ми не можемо говорити ані про принцип, ані про метод, ані про режим законності. Більше того, якщо ми виходитимемо з класичного для юридичної науки розуміння законності як "верховенства закону над іншими нормативно-правовими актами чи документами", то і в цьому разі неточність і недосконалість законодавчого регулювання може призвести не тільки до виникнення колізій в законодавстві, а й до того, що норми найвищих державних законів (наприклад, Конституції України) не будуть реалізовуватись за причини відсутності відповідних правових механізмів.

Однак, цілком зрозуміло, що, характеризуючи актуальні адміністративно-правові проблеми забезпечення принципу законності в регулюванні відносин державного управління, ми повинні говорити не лише про загальні проблеми розвитку системи адміністративного законодавства в Україні, а й про те, що багато проблем у сфері державного управління породжується відсутністю чітко визначеної ієрархічної структури нормативно-правових актів, у результаті цього на рівні відомчої адміністративної нормотворчості можуть прийматись підзаконні акти, які не тільки змінують сферу законодавчого регулювання тих чи інших відносин, але й прямо суперечать закону, вихолощують його зміст, стають причиною порушення прав і свобод людини і громадянина. Як приклад схожої відомчої нормотворчості можна навести проблему із наданням, так званих, адміністративних послуг, порядок надання яких часто встановлюється тими чи іншими органами державної влади. У результаті цього доволі часто виникають такі проблеми, як: наявність не передбачених законами видів адміністративних послуг; поділ безплатної адміністративної послуги на кілька платних послуг; перекладення обов'язків адміністративних органів із збирання довідок або погодження документів на фізичних та юридичних осіб; вимагання від фізичних та юридичних осіб документів, не визначених законодавством або у не передбаченій законодавством формі; необґрунтоване справляння плати або необґрунтовано великі розміри плати за надання окремих видів адміністративних пос-

луг; встановлення в адміністративному органі графіка приймання громадян у незручний для них час; необґрунтовано тривалий строк надання окремих послуг; обмеженість доступу до інформації, необхідної для отримання адміністративних послуг; неналежне законодавче регулювання процедурних питань надання послуг; фактичне зобов'язування фізичних та юридичних осіб отримувати супутні платні послуги; віднесення до повноважень одного органу здійснення контролю і надання відповідних послуг; відсутність стандартів надання послуг; ставлення до фізичних та юридичних осіб як до прохачів, орієнтація не на задоволення потреб особи, а на формальне дотримання процедури тощо.

Повертаючись до визначення сутності принципу законності в регулюванні відносин державного управління, наголосимо, що його забезпечення передбачає як неухильне дотримання законів усіма органами державної влади (це, звісно, ж стає можливим за умови наявності самих цих законів), так і неможливість окремим органам державної влади чи посадовим особам змінювати приписи законів через надані їм повноваження видання підзаконних нормативно-правових актів. З цієї точки зору маємо вказати на граничну потребу прийняття Закону України “Про нормативно-правові акти”,

який би чітко зафіксував не тільки порядок видання та введення в дію окремих видів підзаконних нормативно-правових актів, а й закріпив наступні фундаментальні для забезпечення законності в регулюванні відносин державного управління положення: а) закон має вищу юридичну силу щодо усіх інших нормативно-правових актів ким би вони не видавались; б) нормативно-правові акти Президента України, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, а також нормативно-правові акти органів Автономної Республіки Крим та їх посадових осіб є підзаконними, приймаються на основі і на виконання Конституції та законів України і не можуть суперечити їм; в) права і свободи громадян та права інших суб'єктів, передбачені відповідно до Конституції України законами, а також гарантії цих прав і свобод та основні обов'язки громадянина не можуть бути обмежені чи скасовані підзаконними нормативно-правовими актами; г) підзаконні нормативно-правові акти не можуть встановлювати порядок реалізації конституційних прав і свобод громадян, який суперечить закону та фактично обмежує ці права і свободи, а також встановлювати юридичну відповідальність за правопорушення, якщо інше не встановлено Конституцією України. Законопроект “Про нормативно-правові акти” вже розглядався парламентом, але концептуальні вади законопроекту, в тому числі і його невідповідність окремим конституційним приписам завадили його прийняттю.

Водночас упорядкування нормотворчої діяльності різноманітних органів державної влади, що вступають в адміністративні правовідносини дозволить суттєво знизити рівень управлінського свавілля, покласти край як невинуватим претензіям окремих органів державної влади на додаткові повноваження, так і усталеній в системі владних відносин в Україні практиці нехтування інтересами і потребами людини і громадянина. Останній момент виявляється важливим з огляду на те, що в суспільній свідомості забезпечення законності часто асоціюється з гарантованістю прав громадянина стосовно чиновницького свавілля й відсутністю зайвих адміністративних перешкод.

Щоправда, поряд з побудовою загальної структури нормативно-правових актів необхідно звернути увагу й на проблему тлумачення і застосування законів у системі органів державного управління, оскільки останнім часом ми дедалі частіше засвідчуємо, що кожен орган адміністративного управління може не лише тлумачити, а й застосовувати закони на власний розсуд, чи, виходячи з власних інтересів. Зрозуміло, що така ситуація жодною мірою не сприяє забезпеченню законності в регулюванні відносин державного управління, а наростання схожих тенденцій може призвести до відчутних негативних наслідків в загальній системі державного управління. Тому видається доцільним закріпити на законодавчому рівні не тільки процедуру офіційного тлумачення законів (це повноваження належить виключно Конституційному Суду України), а й роз'яснення законів. Ця компетенція може належати: а) Верховному Суду України, коли Пленум Верховного Суду України з метою забезпечення одностайності і законності при здійсненні правосуддя дає судам загальної юрисдикції роз'яснення щодо застосування закону, які не можуть змінювати положень закону чи доповнювати його положеннями нового змісту; б) Верховній Раді України, яка у разі необхідності може прийняти постанову щодо роз'яснення змісту закону або окремих його положень, в якій положення самого закону не можуть змінюватись або доповнюватись; в) комітетам Верховної Ради України, які відповідно до їх компетенції з метою забезпечення більш чіткого розуміння змісту закону або окремих його положень у разі необхідності можуть давати роз'яснення закону.

Водночас, цілком очевидно, що, розглядаючи актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення принципу законності в державному управлінні України, ми не можемо обходити увагою питання щодо засобів її забезпечення. Традиційно до цієї системи засобів забезпечення законності у державному управлінні прийнято відносити наступні: а) контрольна діяльність у сфері державного управління з боку державних органів, органів місцевого самоврядування та громадських організацій; б) реагування органів державної влади на звернення громадян; в) здійснення спеціалізованого судового захисту порушених прав і свобод громадян у порядку адміністративного судочинства; г) притягнення до різних видів юридичної відповідальності посадових осіб органів державної влади за протиправні дії у сфері державного управління. Однак, на думку багатьох сучасних адміністративістів, у зазначеній системі провідна роль належить державному контролю в державному управлінні та функціонуванню ефективної системи адміністративної юстиції. Щоправда, щодо інституту адміністративної юстиції подекуди можна зустріти аргумент, що в законодавстві сучасних держав фактично не існує її однозначного та універсального визначення, а є лише різні модифікації адміністративної юстиції, які зорієнтовані на конкретні національні правові системи. Втім, попри всі відмінності в тлумаченні адміністративної юстиції, всі їх об'єднує те, що вона розглядається як одна з основних форм контролю за станом законності в сфері державного управління.

Список літератури

1. Авер'янов В. Б. Зміна домінант у доктринальному тлумаченні предмета адміністративного права / В. Б. Авер'янов // *Правова держава: Щорічник наукових праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України*, 2005. – Вип. 16. – С. 317-325.

2. Солодаренко М. А. Державне управління: взаємозв'язок законності та ефективності / М. А. Солодаренко // Держава і право: 36 наукових праць. Юридичні і політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. – Вип. 29. – С. 324-331.
3. Чиркин В. Е. Основы государственной власти:[Монография] / В. Е. Чиркин. – М.: Юристъ, 1996. – 112 с.
4. Андрійко О. Ф. Контроль у демократичній державі: проблеми і тенденції:[Монографія] / О. Ф. Андрійко. – К.: Наукова думка, 1994. – 116 с.
5. Юридична енциклопедія: В 6 т. / [Гол. редкол. Ю. С. Шемшученко]. – К.: Українська енциклопедія, 1999. – Т. 2. – 768 с.
6. Бахрах Д. Н. Административное право России: [Учеб.пособие] / Д.Н. Бахрах. – М.: Изд-во НОРМА, 2000. – 640 с.
7. Коваленко А. А. Чи маємо достатнє забезпечення законності в сфері виконавчої влади? / А. А. Коваленко // Людина і влада. – 2001. – № 1-2. – С. 39-44.
8. Розова Т. В., Барков В. Ю. Специфіка становлення громадянського суспільства в Україні: [монографія] // [Т. В.Розова, В. Ю. Барков] [За заг. ред. Т. В. Розова] – О: Юридична література, 2003. – 336 с.
9. Баглай М. В., Туманов В. А. Малая энциклопедия конституционного права / [Под ред М. В. Баглай] / [М. В. Баглай, В. А. Туманов] – М.: Изд-во БЕК, 1998. – 519 с.
10. Авер'янов В. Б. Методологічні засади реформування українського адміністративного права / В. Б. Авер'янов // Правова держава: Щорічник наукових праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – Вип. 12. – С. 292 - 300.
11. Фридинский С. П. Законность нормотворчества как условие обеспечения прав и свобод человека и гражданина / С. П. Фридинский // Права человека в России и правозащитная деятельность государства. Сб. материалов Всероссийской науч.-практ. конф., 12 мая 2003 г. [Под ред. В. Н. Лопатина]. – СПб.: Изд-во Юридический центр Пресс, 2003. – С. 118 - 123.
12. Государственное управление: основы теории и организации: [Учебник] / [Под ред. В. А. Козбаненко]. – М.: Статут, 2002. – Т. 2. – 592 с.
13. Органи державної влади України:[Підручник] / [За ред. В. Ф. Погорілка]. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. – 592с.
14. Волощук А. М. Державне управління та реалізація окремих функцій державної влади / А. М. Волощук // Держава і право: 36 наукових праць. Юридичні і політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – Вип. 19. – С. 300 – 308.
15. Брэбан Г. Французское административное право: [Учебник] / Г. Брэбан – М.: Прогресс, 1988. – 487 с.
16. Атаманчук Г. В. Обеспечение рациональности государственного управления: [монография] / Г. В. Атаманчук. – М.: Юридическая литература, 1990. – 352 с.
17. Колпаков В. К. Адміністративне право України :[Підручник] / В. К. Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 736 с.
18. Адміністративне право України :[Підручник] / [За ред. Ю. П. Битяка] – Х.: Право, 2001. – 528 с.
19. Оніщенко Н. М. Правова система: проблеми теорії: [монографія] / Н. М. Оніщенко – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. – 352 с.
20. Закон України від 7 жовтня 2010 року «Про Кабінет Міністрів України» // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 9. – Ст. 58.
21. Закон України від 17 березня 2011 року «Про центральні органи виконавчої влади» // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 38. – Ст. 385.

Панова Н.С. Принцип законности в процессе развития государственного управления / Н.С. Панова // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2012. – Т. 25 (64). № 2. 2012. – С. 94-102.

Анализируются основные проблемы формирования административно-правовых основ обеспечения принципа законности в сфере исполнительной власти как важного элемента развития государственного управления. Представлены авторские предложения относительно усовершенствования системы действующего законодательства в части нормативно-юридического обеспечения реформирования государственного управления на современном этапе.

Ключевые слова: административное право, административная реформа, административно-правовые отношения, исполнительная власть, государственное управление, законность.

Panova n.S. Principle of legality in the process of development of state administration / N.S. Panova
// Scientific Notes of Tavrida National V. I. Vernadsky University. – Series : Juridical sciences. – 2012. – Vol. 25 (64). № 2. 2012. – P. 94-102.

Investigates the basic problems of forming the juridical administrative bases of legality in the sphere of executive authority. The contains a number of author's propositions concerning improvement of legislation system as to legal maintenance of state management reforming at the present stage.

Key words: administrative law, administrative reform, juridical administrative relations, executive authority, legality.